

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ

Ольга ЦУРУЛЬ, канд. пед. наук,
доцент НПУ ім. М.П.Драгоманова,
м. Київ

Нові вимоги суспільства до якості середньої освіти та особистісна орієнтація змісту старшої профільної школи посилюють важливість забезпечення високої якості педагогічної освіти, формування професійної компетентності вчителя, його готовності до роботи у нових соціально-економічних умовах. Важливою ознакою сучасної освіти є запровадження моніторингу її якості, який розглядається як інструмен-

тальний засіб оцінювання. Завдяки ньому формулюються висновки й судження про кількісні та якісні показники розвитку досліджуваного об'єкта. Запровадження когнітивного моніторингу — дієвий механізм управління якістю педагогічної освіти.

Педагогічною теорією та практикою переконливо доведено ефективність використання тестів та анкет як інструментарію (засобів) проведення моніторингових досліджень. Ці засоби взаємодоповнюють один одного, проте провідними є тестові завдання. Пропоновані тестові завдання з методики навчання біології можуть бути використані не лише під час моніторингових досліджень якості середньої осві-

ти (рівень «Учитель»), а й на різних етапах та формах підвищення кваліфікації як учителів-початківців, так і досвідчених учителів біології. Це зумовлено специфікою педагогічної діяльності, яку найбільш влучно, на нашу думку, характеризує загальновідомий вислів К.Д.Ушинського про те, що вчитель як спеціаліст існує до тих пір, поки сам навчається.

Друкується за посібником:
Цуруль О.А. Тестові завдання з методики навчання біології: Навч. посіб. для студентів біол. спеціальностей вищих пед. навч. закл. — К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2010. — 127 с.

Частина 1. Методи та методичні прийоми навчання біології

1. Позначте синоніми поняття «метод навчання біології»:

- А спосіб;
- Б засіб;
- В шлях;
- Г прийом.

2. Визначте сутність сучасного тлумачення методу навчання біології:

- А взаємодія процесів учіння та викладання;
- Б взаємодія процесів учіння та викладання, що визначається джерелом знань;
- В спосіб викладання, зумовлений провідним джерелом знань;
- Г шлях здобуття знань, зумовлений засобами навчання біології.

3. Укажіть ознаку поділу методів на групи словесних, наочних, практичних методів навчання біології:

- А характер навчально-пізнавальної діяльності учнів із засвоєння змісту освіти;
- Б мета навчання;
- В джерело знань;
- Г ступінь пізнавальної активності.

4. Укажіть ознаку поділу методів навчання біології на групи методів готових знань та дослідницькі:

- А ступінь пізнавальної активності;
- Б джерело знань;
- В мета навчання;
- Г широта застосування.

5. Позначте ознаки, за якими здійснено бінарну класифікацію методів навчання біології:

- А ступінь пізнавальної активності;
- Б джерело знань;
- В широта застосування;
- Г мета навчання.

6. Позначте методи навчання біології, класифікацію яких здійснено за характером навчально-пізнавальної діяльності учнів із засвоєння змісту освіти:

- А словесні, наочні та практичні;
- Б методи готових знань та дослідницькі;
- В здобуття нових знань, формування вмінь і навичок, застосування знань на практиці, творчої діяльності тощо;
- Г інформаційно-рецептивний, репродуктивний, проблемного викладу, частково пошуковий та дослідницький.

7. Установіть відповідність між методами навчання біології та їх групами:

1	Словесні;	А	Визначення об'єктів;
2	наочні;	Б	постановка проблеми;
3	практичні	В	розповідь;
		Г	демонстрування дослідів

8. Укажіть групу методів навчання, які застосовують для безпосереднього самостійного пізнання дійсності, поглиблення знань, формування вмінь та навичок:

- А словесні;
- Б наочні;
- В практичні;
- Г ілюстративні.

9. Установіть відповідність між методами навчання біології та їх групами:

1	Організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності;	А	Інструктаж;
2	стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності;	Б	тестування;
3	контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності	В	метод опори на життєвий досвід учнів;
		Г	екскурсія

10. Визначте провідні методи навчання у процесі формування біологічних понять, установивши відповідність між елементами навчального змісту (А—Г), групами біологічних понять (1—6) та групами методів навчання (а—в):

А	Структура біологічних систем;	1	Фізіологічні;	а	Словесні;
Б	розвиток біологічних систем;	2	еволюційні;	б	наочні;
В	функціонування біологічних систем;	3	екологічні;	в	практичні
Г	взаємодія живих систем із навколишнім середовищем, людиною	4	морфологічні;		
		5	анатомічні;		
		6	систематичні		

11. Укажіть визначення поняття «методичний прийом навчання біології»:

- А елемент методу навчання, що виражає окремі дії вчителя та учнів;
- Б складова форми навчання, що виражає окремі дії вчителя та учнів;
- В елемент методу навчання, що виражає окремі дії вчителя;
- Г складова методу навчання, що виражає окремі дії учня.

12. Установіть відповідність між методичними прийомами навчання біології та їх групами:

1	Логічні;	А	Розміщення схем на дошці;
2	організаційні;	Б	розподіл роботи на операції;
3	технічні	В	узагальнення;
		Г	демонстрування натуральних об'єктів

13. Установіть відповідність між методичними прийомами (А—Г), їх групами (1—3) та методами навчання біології (а—в):

А	Гербаризація;	1	Логічні;	а	Словесні;
Б	спостереження за планом;	2	організаційні;	б	наочні;
В	питання в таблиці;	3	технічні	в	практичні
Г	відповідь біля дошки				

14. Назвіть метод навчання біології, характерною ознакою якого є наявність трьох елементів (зав'язки, кульмінації та розв'язки):

- А розповідь;
- Б бесіда;
- В інструктаж;
- Г пояснення.

15. Позначте діалогічний метод навчання, що передбачає запитально-розмовну форму обговорення навчального матеріалу:

- А пояснення;
- Б бесіда;
- В розповідь;
- Г лекція.

16. Визначте метод навчання, що передбачає розкриття причинно-наслідкових зв'язків на основі аналізу фактів, логічного викладу навчального матеріалу та формулювання висновків:

- А розповідь;
- Б пояснення;
- В опитування;
- Г бесіда.

17. Вставте пропущені слова (словосполучення): результативність пояснення підвищується, якщо вчитель біології здійснює ... (А) опорних ... (Б), постійно одержує ... (В) про ступінь ... (Г) учнями ... (Д) явища, що пояснюється.

18. Установіть відповідність між видами розповідей та способами їх побудови:

1	Індуктивна;	А	Загальне положення підтверджено фактами;
2	дедуктивна;	Б	формулювання узагальнення із низки фактів;
3	традуктивна	В	розгляд однакових за ступенем загальності фактів на основі порівняння;
		Г	розгляд різних за ступенем загальності фактів на основі порівняння

19. Вставте пропущені слова (словосполучення): застосовуючи розповідь, учитель біології повинен здійснювати ретельний відбір ... (А) відповідно до вимог ... (Б), дотримуватися при їх викладі принципу ... (В), чітко, доказово за допомогою логічних наголосів виділяти ... (Г), емоційно і образно здійснювати... (Д).

20. Установіть відповідність між видами бесід та елементами навчального змісту:

1 Сюжетна;	А Конкретні факти;
2 ілюстративна;	Б історія відкриття законів та дослідження об'єктів (процесів);
3 інформаційна	В особливості біологічних об'єктів (процесів);
	Г теорії

21. Позначте структурний елемент бесіди:

- А запитання вчителя;
- Б факти;
- В набуті учнями знання;
- Г відповіді учнів.

22. Назвіть результат бесіди:

- А запитання учнів;
- Б висновок (узагальнення);
- В оцінка;
- Г навчальний малюнок.

23. Установіть відповідність між видами бесід та характером пізнавальної діяльності учнів:

1 Репродуктивна;	А Відтворення знань;
2 пошукова;	Б здобуття нових знань на основі раніше вивчених;
3 проблемна	В перенесення знань;
	Г осмислення і застосування знань

24. Установіть відповідність між практичними методами навчання та їх характеристиками:

1 Лабораторна робота;	А Вивчення об'єкта (явища), поглиблення та розширення знань, формування практичних умінь та навичок;
2 практична робота	Б застосування набутих знань на практиці, формування практичних умінь та навичок;
	В переважно триває весь урок;
	Г є частиною уроку, на її проведення відводиться 20—25 хв;
	Д оцінювання є обов'язковим і проводиться на вибір учителя;
	Е оцінювання є обов'язковим

25. Визначте тип уроку, основу якого становить практична робота:

- А засвоєння нових знань;
- Б комбінований;

- В формування вмінь та навичок;
- Г контролю та корекції знань.

26. Установіть послідовність етапів проведення лабораторних (практичних) робіт:

- А постановка пізнавального завдання;
- Б виконання роботи учнями;
- В звіт за результатами роботи;
- Г інструктаж.

27. Установіть відповідність між видами практичних методів навчання та тематикою робіт, передбачених навчальною програмою з біології:

1 Лабораторна робота;	А «Безумовні й умовні рефлекси людини»;
2 практична робота	Б «Будова суглобів, допомога при ушкодженнях опорно-рухової системи»;
	В «Будова шкіри, нігтя, волосини»;
	Г «Визначення типу темпераменту»;
	Д «Виявлення професійних схильностей»;
	Е «Дослідження різних видів пам'яті»;
	Є «Дія ферментів слини на крохмаль»;
	Ж «Мікроскопічна будова кісткової, хрящової та м'язової тканин»

28. Вставте пропущені слова (словосполучення): ефективність демонстрування як методу навчання біології зростає, якщо вчитель ставить ... (А), які привертають ... (Б) учнів до об'єкта, що демонструється, допомагають цілеспрямовано та послідовно ... (В), порівнювати, визначати ... (Г), робити ... (Д) та узагальнення.

29. Визначте групу дослідів, спрямованих на вивчення рефлекторної діяльності людини, виявлення властивостей аналізаторів, статичної та динамічної роботи м'язів, напрямку руху крові по судинах тощо:

- А досліди із виявлення фізичних та хімічних закономірностей, що діють в організмі людини;
- Б функціональні проби;
- В фізіологічні тести;
- Г модельні досліди.

30. Установіть групу дослідів, які проводяться з метою виявлення реакції організму людини на дозоване навантаження з подальшим порівнянням отриманих результатів зі стандартними значеннями:

- А досліди з виявлення фізичних та хімічних закономірностей, що діють в організмі людини;
- Б функціональні проби;
- В фізіологічні тести;
- Г модельні досліди.

31. Назвіть визначальний фактор вибору методів навчання:

- А мета навчання;
- Б навчальний зміст;

- В вікові особливості учнів;
Г рівень розвитку пізнавальної активності та самостійності учнів;
Д матеріально-технічна оснащеність навчального процесу.
32. Дайте оцінку твердженням:
1 Одні й ті самі методичні прийоми можуть бути складовими різних методів навчання.
2 Здійснюючи вибір методів навчання, учитель біології має брати до уваги мету, навчальний зміст, вікові особливості, рівень розвитку учнів, їх пізнавальну активність та самостійність, а також матеріально-технічну оснащеність навчального процесу.
- А Обидва твердження правильні;
Б обидва твердження неправильні;
В правильне лише перше твердження;
Г правильне лише друге твердження.
33. Дайте оцінку твердженням:
1 Застосовуючи певний метод навчання, вчителю доцільно дотримуватися певного алгоритму дій без імпровізації та внесення власних змін.
2 Учитель біології самостійно обирає методи та методичні прийоми навчання відповідно до власного бачення та вмінь.
- А Обидва твердження правильні;
Б обидва твердження неправильні;
В правильне лише перше твердження;
Г правильне лише друге твердження.
34. Установіть послідовність етапів проблемного навчання:
А формулювання висновків, застосування знань для розв'язання конкретних завдань;
Б побудова гіпотези;
В перевірка та доведення припущень;
Г виникнення проблемної ситуації;
Д постановка проблемного завдання.
35. Визначте методи реалізації проблемного навчання біології:
А створення проблемних ситуацій;
Б проблемного викладу;
В пояснювально-ілюстративний;
Г частково-пошуковий;
Д дослідницький.
36. Позначте види проблемного викладу:
А діалогічний;
Б монологічний;
В демонстраційний;
Г показовий.
37. Визначте форми реалізації частково-пошукового методу:
А евристична бесіда;
Б репродуктивна бесіда;
В групова робота учнів;
Г самостійна робота учнів.
38. Позначте метод навчання, що характеризується найвищим рівнем самостійної пізнавальної активності учнів і є основним у здобутті досвіду творчої діяльності:
А пояснювально-ілюстративний;
Б проблемного викладу;
В частково-пошуковий;
Г дослідницький.
39. Назвіть поняття, що позначає інтелектуальне утруднення, при якому учень не може досягти освітньої мети на основі відомих йому знань або способів діяльності:
А проблемне навчання;
Б проблемна ситуація;
В проблемне завдання;
Г проблемний виклад.
40. Вставте пропущені слова (словосполучення):
самостійна робота — така активна ... (А) діяльність усіх учнів класу, яка виконується без посередньої участі ... (Б), але за його ... (В) і в спеціально відведений для цього час; при цьому ... (Г) самостійних розумових і фізичних ... (Д) школярів виражаються зовнішньо ... (Е) вчителем формами (малюнком, моделлю, таблицею тощо).
41. Визначте групи прийомів самостійної роботи з підручником:
А з апаратом організації засвоєння знань;
Б з методичним апаратом;
В із текстом;
Г з апаратом орієнтування;
Д з ілюстраціями.

№ з/п	Варіант відповіді
1	А, В
2	Б
3	В
4	А
5	А, Б
6	Г
7	1—В, 2—Г, 3—А
8	В
9	1—А, 2—В, 3—Б
10	А—4, 5, 6—в; Б—2—а; В—1—б; Г—3—а
11	А
12	А—3, Б—2, В—1
13	Б—2—б; А—3—в; В—3—а; Г—2—а
14	А
15	Б
16	Б
17	А — актуалізацію, Б — знань, В — інформацію, Г — осмислення, Д — сутності

Продовження

Закінчення

№ з/п	Варіант відповіді
18	1—Б, 2—А, 3—В
19	А — фактів, Б — навчальної програми, В — науковості, Г — головні думки, Д — виклад
20	1—Б, 2—В, 3—А
21	А
22	Б
23	1—А, 2—Г, 3—Б
24	1—А, Г, Е; 2—Б, В, Д
25	В
26	А→Г→Б→В
27	1—А, В, Е, Є; 2—Б, Г, Д
28	А — запитання, Б — увагу, В — спостерігати, Г — суттєві ознаки, Д — висновки
29	В
30	Б
31	Г
32	А
33	Б
34	Д→Г→Б→В→А

№ з/п	Варіант відповіді
35	Б, Г
36	Б, Г
37	А, Г
38	Г
39	Б
40	А — пізнавальна, Б — вчителя, В — завданням, Г — результати, Д — дій, Е — контрольованими
41	В, Г, Д

Рекомендована література

1. *Верзілін М.М., Корсунська В.М.* Загальна методика викладання біології. — К.: Вища шк., 1980. — С. 107—151.
2. *Бондар В.І.* Дидактика. — К.: Либідь, 2005. — С. 78—97.
3. *Бондар С.* Методи навчання: традиції та інновації // Біологія і хімія в школі. — 2000. — № 5. — С. 13—16.
4. Загальна методика навчання біології / За ред. І.В. Мороза. — К.: Либідь, 2006. — С. 237—292, 466—471.
5. *Мороз І.В., Гончар А.Д., Буяло Т.Є., Цуруль О.А., Фруктова Я.С.* Методика навчання біології та природознавства: Практик. для студентів вищих пед. навч. закл. біол. спеціальностей / За ред. І.В.Мороза. — К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2010. — 143 с.
6. Хрестоматія з методики навчання біології / Автор-укладач О.А.Цуруль. — К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2007. — С. 59—74, 170—176.

Далі буде

Реклама**«Хімія. Біологія. Бібліотека» 2011 рік****Індекс
06642**

Січень	Біологія. Уроки. 10 клас. II семестр.
Лютий	Хімія каменя.
Березень	Класному керівникові. Виховні години. 8—9 класи.
Квітень	<i>Василега М.</i> Цікава хімія.
Травень	Структуровані конспекти із загальної біології для 11 класу.
Червень	Біологія. Уроки. 10 клас. I семестр.
Липень	Форми і методи мотивації навчальної діяльності учнів на уроках біології.
Серпень	Хвороба — учитель. Турбота про здоров'я вчителів.
Вересень	Репетитор — професія актуальна.
Жовтень	Міжпредметні зв'язки на уроках природничого циклу.
Листопад	Хімія та здоров'я. Інтегровані уроки та тести.
Грудень	Класному керівникові. Як навчити дітей спілкуватися.

Передплата приймається в усіх відділеннях зв'язку за «Каталогом видань України» на 2011 рік.**У переліку видань можливі зміни. Стежте за нашою інформацією****Передплатний індекс газети «Біологія. Шкільний світ» — 90228**